

«Հաստատում եմ»

Շիրակի Մ. Նալբանդյանի անվան պետական համալսարանի
ռեկտոր Է. Մերոյան
«08» նոյեմբերի 2025թ.

Կ Ա Ր Ծ Ի Ք

ԱՌԱՋԱՏԱՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ

Ալլա Ալեքսեյի Ռուդենկոյի «Ուսանողների իրավաբանական խոսուրթային կոմպետենցիայի ձևավորումը ռուսաց լեզվի ուսուցման գործընթացում Հայաստանի բուհերում» վերնագրով, ԺԳ.00.02 թվանիշով «Դասավանդման և ուսուցման մեթոդիկա (ռուսաց լեզու)» մասնագիտությամբ մանկավարժական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման ատենախոսության մասին:

Ատենախոսությունը նվիրված է օտար լեզուների ուսուցման արդիական խնդրին, որը համարվում է Հայաստանի Հանրապետության կրթական համակարգի գերակա ուղղություններից մեկը: Այսօր տարբեր մակարդակների ուսումնական հաստատություններում օտար լեզուների ուսուցման որակի և արդյունավետության բարելավման խնդիրը սուր է: Ժամանակակից կրթությունը կենտրոնացած է համակողմանի զարգացած անհատականության զարգացման վրա, որն օժտված կլինի տարբեր կոմպետենցիաների համակարգով, որոնք անհրաժեշտ են հետագա մասնագիտական գործունեության մեջ: Քննարկվող խնդրի համատեքստում Ռուդենկոյ Ալլա Ալեքսեյի ընտրել է շատ հետաքրքիր և արդիական թեմա:

Աշխատանքի արդիականությունը պայմանավորված է, մի կողմից, դիսկուրսի խնդրի նկատմամբ մեծ հետաքրքրությամբ և ուսանողների օտարալեզու ուսուցումը օպտիմալացնելու անհրաժեշտությամբ, անհատական և խմբային ուսուցման տեխնոլոգիայի կատարելագործմամբ, իսկ մյուս կողմից՝ Հայաստանի բուհերում ռուսաց լեզվի դասընթացներում իրավագիտության ոլորտում դիսկուրսի հիման վրա առաջարկվող ուսուցման անհրաժեշտության և արդյունավետության փորձարարական բացահայտման բարդությամբ: Անկասկած է դիսկուրսի հիման վրա

Ռուսաց լեզուն որպես օտար ուսանողներին դասավանդելու մեթոդաբանության տեսական և գործնական մշակման անհրաժեշտությունը: Հեղինակը իրավացիորեն նշում է, որ դիսկուրսիվ իրավասությունը, համեմատած հաղորդակցական իրավասության հետ, ունի ավելի լայն կողմնորոշում. այն ներառում է ոչ միայն ուսումնասիրված ռուսաց լեզվի նորմերին համապատասխան գրագետ հաղորդակցվելու ունակություն, գործարար փաստաթղթերի նախագծման առանձնահատկությունների իմացություն, այլև հաղորդակցության նպատակային վերաբերմունքի գիտակցում, գնահատող վերաբերմունք արտահայտությանը, կանխատեսելով հայտարարության ազդեցությունը զրուցակցի վրա, տարբեր սոցիալական կարգավիճակի մարդկանց հետ շփումներ պահպանելու ունակություն և այլն:

Ատենախոսության վերնագիրը համապատասխանում է դրա բովանդակությանը և կատարված ուսումնասիրության բնույթին: Ատենախոսությունը հստակ ձևակերպում է հետազոտության վարկածը, նպատակը և խնդիրները: Ռուդենկո Ա.Ա. - ի աշխատանքում աշխատանքի կազմը բավականին ճիշտ է կառուցված, ինչը հնարավորություն է տալիս հետևել հետազոտության ներքին տրամաբանությանը:

Ատենախոսության կառուցվածքը համապատասխանում է ուսումնասիրության բովանդակությանը և ներառում է ներածություն, երեք գլուխ, եզրակացություն, հղումների ցուցակ, 2 Հավելված: Հեղինակի կողմից ընտրված ուսումնասիրության տրամաբանությունը, գլուխների հաջորդականությունը և բովանդակությունը թույլ են տալիս խորապես և որակապես բացահայտել հայտարարված թեման:

Ներածությունը ներառում է տեսական ընկալման համար անհրաժեշտ բոլոր խնդրահարույց տարրերը: Հեղինակը ձևակերպել է ուսումնասիրության օբյեկտի և առարկայի իր տեսլականը, որի հետ կարելի է ամբողջությամբ համաձայնել: Նպատակը և խնդիրները հստակ ձևակերպված են և հարցեր չեն առաջացնում: Պաշտպանության համար ներկայացված դրույթները ամբողջությամբ ներկայացված են և իրենց բացահայտումն են գտնում ատենախոսության հիմնական տեքստում: Ատենախոսության հիմնական մասի կառուցվածքը մտածված է:

Առաջին գլխում՝ «Տեքստը և բանավեճը՝ որպես հաղորդակցական գործընթացի հիմնական դիդակտիկ միավորներ» դիտարկվում են "տեքստ"-ը որպես հաղորդակցական իրավասությունների ձևավորման հիմք և "բանավեճ"-ը՝ որպես

միջառարկայական երևույթ, խոսքի մտածողության գործունեության գործընթաց և արդյունք: Գլխի առաջին պարագրաֆը «Տեքստը՝ որպես հաղորդակցական իրավասության ձևավորման հիմք» նվիրված է տեքստի տեսության ոլորտում հետազոտողների լավագույն փորձի ուսումնասիրությանը: Երկրորդ պարագրաֆում՝ «<Բանավեճը՝ որպես խոսքի մտածողության գործունեության գործընթաց և արդյունք>», ներկայացնում է ժամանակակից լեզվաբանության փոփոխությունները, որոնք տեղի են ունեցել վերջին ժամանակներում, մասնավորապես նոր միավորի՝ բանավեճի ներդրումը: Երրորդ պարագրաֆում՝ «"Տեքստ" և "բանավեճ" հասկացությունների հարաբերակցությունը», ներկայացված են գիտնականների դիրքորոշումները նշված երկու հասկացությունների վերաբերյալ:

Երկրորդ գլխում՝ «Իրավական բանավեճը՝ որպես իրավական հաղորդակցության գործոն», ուշադրություն է դարձվում հատուկ իրավական բանավեճին, դրա ժանրային առանձնահատկություններին, անհատական իրավական փաստաթղթերի լեզվին, նշվում է ռուսաց լեզվի դերը և ապագա իրավաբանների խոսքի վարքի առանձնահատկությունները դիսկուրսային իրավասության ձևավորման գործում՝ որպես ուսանողների մասնագիտական իրավասության կարևոր բաղադրիչ:

Երրորդ գլխում՝ «Ռուսաց լեզուն՝ որպես Հայաստանի բուհերի իրավաբանական ֆակուլտետների օտարերկրյա ուսանողների դասավանդման ժամանակ դիսկուրսիվ իրավասությունների կարողությունների և հմտությունների ձևավորման աշխատանքների համակարգ», վերլուծվում է ՀՀ բուհերի իրավաբանական ֆակուլտետների ուսանողների համար ռուսաց լեզուն որպես օտար լեզու դասավանդելու ծրագրերի և ձեռնարկների վերլուծությունը, վերլուծվում է իրավաբան ուսանողների օտարալեզու դիսկուրսիվ իրավասությունների ձևավորման առաջադրանքների համակարգը, որի համար էլ մշակվել է լրացուցիչ նյութ իրավաբանական ֆակուլտետի ուսանողների իրավաբանական դիսկուրսի և դրա ժանրերի ուսուցման համար, նկարագրված է ուսուցման փորձը:

Պետք է նշել հանգամանալից եզրակացությունը, որն ամփոփում է աստենախոսության հետազոտության արդյունքները, եզրակացություններ են արվում, որոնք բխում են աշխատանքի հիմնական բովանդակությունից:

Ուսումնասիրության նորույթն ու տեսական նշանակությունը հասկանալու համար նպատակահարմար է թվում դիմել պաշտպանվող դրույթներին: Հայցորդը

իրավաբանորեն սահմանում է դիսկուրսիվ կրթական հետազոտող որպես դասավանդման տեսակ, որը կառուցվում է ուսանողների կողմից ուսուցչի հետ համագործակցությամբ և հիմնված է մասնագիտության տեքստի վրա: Ուշադրության կենտրոնում այն դրույթն է, որ ուսումնասիրվող օտար (ռուսերեն) լեզվով ուսանողների դիսկուրսիվ իրավասության ձևավորման գործընթացում հնարավոր է առանձնացնել հետևյալ հմտությունները՝ ուսումնասիրվող ռուսաց լեզվի բառային պաշարների օգտագործումը մասնագիտական տեքստը մեկնաբանելու համար; ուսումնասիրված թեմաների հիման վրա հայտարարության կառուցում; հաղորդակցական իրավիճակի կանխատեսում; հաղորդակցական գործընթացի կառավարում; բանավեճ՝ հաշվի առնելով դրանց քերականական և բառաբանական բաղադրիչը և այլն: Չի կարելի չհամաձայնել հեղինակի այն դրույթների հետ, որ հասունացել է դասավանդման նոր ուղիներ փնտրելու և դրական արդյունքներ ստանալու համար ուսուցման արդյունավետ մեթոդաբանություն մշակելու անհրաժեշտությունը:

Գործնական կարևորությունն արտահայտվում է հետևյալում՝ 1) Մանրամասն նկարագրված են <<իրավական բանավեճ>> և <<իրավական դիսկուրսիվ իրավասություն>> հասկացությունները, 2) իրավագիտության դիսկուրսի հետ աշխատելու առաջարկվող մեթոդաբանությունն իրականացվում է փորձարարական ուսուցման շրջանակներում: Իրականացվել է փորձարկում և ներկայացվել են նկարագրված ուսուցման արդյունավետության արդյունքները; 3) դիսկուրսիվ իրավասության ձևավորման առաջարկվող մեթոդաբանությունը կարող է հարմարեցվել այլ մասնագիտությունների և օտար լեզուների և օգտագործվել համալսարանական ուսուցման այլ ոլորտների ուսանողների վերապատրաստման նպատակով՝ ծրագրային և մեթոդական աջակցություն ստեղծելու համար:

Անվիճելի առավելությունը հեղինակի անձնական մասնակցությունն է ատենախոսության մեջ ներկայացված արդյունքների ստացմանը: Այն բաղկացած է 1-ին և 2-րդ կուրսերի ուսանողների համար "Ռուսաց լեզու" դասընթացի մշակումից:

Ռուդենկո Ա.Ա. - ի կողմից իրականացված հետազոտությունն ունի արդյունքների հուսալիության բարձր աստիճան: Հուսալիությունն ապահովվում է ընդհանուր գիտական, էմպիրիկ, վիճակագրական հետազոտության մեթոդների համապատասխանությամբ նպատակներին, խնդիրներին, հետազոտության խնդրին, հիմնարար մեթոդաբանական դրույթներին դիմելուն, ինչպես նաև փորձարարական

աշխատանքի ընթացքում ձեռք բերված վիճակագրական տվյալների հուսալիությանը: Աշխատանքի անվիճելի առավելություններից է աղբյուրների ընդարձակ բազան, որն արտացոլված է օգտագործված գրականության ցուցակներում:

Մեղմագիրը համապատասխանում է ատենախոսության տեքստին և արտացոլում է դրա բովանդակությունը անհրաժեշտ ամբողջականությամբ: Ա. Ա. Ռուդենկոյի ատենախոսությունը գիտական որակավորման լուրջ աշխատանք է ոչ լեզվական համալսարանների ուսանողներին ռուսաց լեզու դասավանդելու ոլորտում: Բոլոր արդյունքները նոր են և հրապարակված են առաջատար ամսագրերում: Նյութի ամբողջականությունն ու ճշգրտությունն արտացոլված են հրատարակված 10 աշխատություններում:

Աշխատանքը, ընդհանուր առմամբ, հետաքրքիր է և բովանդակալից, այն հիմնարար առարկություններ չի առաջացնում:

Այնուամենայնիվ, Օտար լեզուների և գրականության ամբիոնի կողմից աշխատանքի վերաբերյալ տրվել են հետևյալ դիտարկումները.

1. Բնարկե, ոչ լեզվական համալսարաններում ռուսաց լեզվի՝ որպես մասնագիտության լեզվի նոր ուսուցման որոնումը արդիականության բարձր աստիճան ունի: Դիսկուրսիվ իրավասությունը գործունեության ցանկացած ճյուղում ապագա մասնագետի մասնագիտացման հիմնական միջոցն է: Իրավական դիսկուրսիվ իրավասության ձևավորումը ենթադրում է դիսկուրսի տարբեր տեսակների, դրանց կառուցվածքային առանձնահատկությունների իմացություն, հաղորդակցական իրավիճակին համապատասխան դիսկուրսի որոշակի տեսակ ընտրելու ունակություն: Ուսանողների շրջանում իրավական դիսկուրսիվ իրավասության ձևավորումը կախված է բազմաթիվ գործոններից, որոնց թվում առաջատարներն են ուսուցիչների ցանկությունը՝ ռուսաց լեզվի դասարանում ստեղծագործական միջավայր ստեղծելու, դիսկուրս-կրթություն կազմակերպելու համար օգտագործել մի շարք մեթոդներ և տեխնիկա, որի պարտադիր տարրը համարվում է դիսկուրսային շեղումը (ուսումնասիրված թեմայի շուրջ զրույց պահպանելու ունակություն, տրամաբանորեն սեփական խոսքը կառուցելու ունակություն և զրուցակցի համարժեք արձագանք առաջացնելու ունակություն): Ցանկալի է տեսնել մասնագիտության մեջ տեքստի դիսկուրսիվ վերլուծության ալգորիթմը, ուսանողների ենթադրյալ

պատասխանները, այս աշխատանքի հեռանկարները, որոնք համալսարանում բացվում են օտարալեզու ուսուցման համար՝ սահմանափակ թվով ուսումնական ժամերի պայմաններում:

2. Աշխատանքում խոսվում է իրավական դիսկուրսիվ իրավասության հետ կապված հմտությունների և կարողությունների ձևավորման անհրաժեշտության մասին (մաս 3.1, էջ 85-86): Անհրաժեշտ է պարզաբանել, արդյոք նման ուսուցումը ենթադրում է աշխատել հատուկ կառուցվածքների և կլիշեների որոշակի հավաքածուի հետ: Ինչպես է հաշվի առնվելու ուսումնական գործընթացի անհատականացումը (դիսկուրսին բանավոր մասնակցելու դժկամությունը/անկարողությունը, հաղորդակցության այլ ձևերով ինքնադրսևորման հնարավորությունը): Հայցորդը նաև չի առաջարկում (չի նկարագրում աշխատանքում, չնայած նշում է պլանում) գրավոր և բանավոր դասերի դիսկուրսի առումով նախագծային աշխատանքների կազմակերպման մեթոդներ՝ սահմանափակվելով միայն շարադրությունների, էսսեների և անհատական աշխատանքի թեմաների ցանկով:
3. Աշխատության մեջ նկատվում են մատենագիտության ձևավորման որոշ անճշտություններ (էջ. 142,142,143,151,154) (Ի.Դ.Նազարով, տեքստի էջ 33 նշված է որպես [1056:22-23, 27], մինչդեռ ցուցակն ունի 271 աղբյուր): Որոշ տառասխալներ (էջ 46, 89, 90,121 և այլն), Գրաֆիկական և կետադրական անճշտություններ (էջ 84, 86, 87,111 և այլն), որոնք անխուսափելի են նման մեծ աշխատանքի համար, չեն փչացնում ընդհանուր տպավորությունը:

Մանկավարժության ամբիոնի կողմից աշխատանքի վերաբերյալ տրվել են հետևյալ դիտարկումները.

1. Ատենախոսության վերնագրում նշվում է, որ հետազոտական աշխատանքը վերաբերում է Հայաստանի Հանրապետության համալսարաններին ընդհանրապես, մինչդեռ աշխատանքում որպես խնդիր ներկայացված է միայն «Եվրասիա» միջազգային համալսարանը: Կարելի էր խնդիրներում կամ խնդիրներից մեկում այդ փաստի մասին նշել:
2. Նկատվում է ձևակերպման տարբերություն սեղմագրում և աշխատանքի առաջին ու երրորդ գլուխների վերնագրերի միջև, մասնավորապես՝ մեկ բառի բացակայություն:

3. Ատենախոսության ներածության բաժնում ներկայացված են ատենախոսի գիտական հրապարակումների վերնագրերը: Թեև դա կարևոր տեղեկատվություն է, սակայն այն, ըստ ընդունված ակադեմիական ձևաչափի, սովորաբար ներառվում է սեղմագրում:

4. Ատենախոսության եզրակացության բաժինը որոշ չափով ձգձգված է, մինչդեռ կարծում ենք կարելի էր ներկայացնել միայն աշխատանքում իրականացված հիմնական նպատակները, խնդիրները և արդյունքների ամփոփումները:

Ներկայացված հարցերն ու դիտողությունները, այնուամենայնիվ, ունեն մասնավոր խորհրդատվական բնույթ, հիմնարար չեն, չեն ազդում ուսումնասիրության հայեցակարգային հիմքի վրա և ոչ մի կերպ չեն նվազեցնում աշխատանքի բազմաթիվ առավելությունները:

Եզրակացություն. Ա. Ռուդենկոյի ատենախոսությունը ամբողջական և ավարտված գիտական ուսումնասիրություն է, որը պարունակում է մի քանի կարևոր խնդիրների լուծում: Ատենախոսության տեսական և մեթոդական մակարդակը բավականին բարձր է, դրա գործնական արժեքը կասկած չի հարուցում: Արդյունքների արդիականությունը, հուսալիությունը և դրանց նշանակությունը գիտության համար կասկած չեն հարուցում: Ատենախոսության արդյունքները հավաքականորեն կարելի է որակել որպես ներդրում ժամանակակից լինգվոդիոկոսիկայի զարգացման գործում: Դրանք կարևոր կլինեն դիսկուրսի տեսության և Ռուսաց լեզուն որպես օտար տեխնիկայի հետագա ուսումնասիրություններում:

Գործնական արժեք է ներկայացնում տեքստերի և առաջադրանքների համակարգը, որի հիման վրա իրականացվում է թեմատիկ դիսկուրսը: Ատենախոսության ուսումնասիրության շրջանակներում գիտական խնդրի նման լուծումը կարևոր գործնական նշանակություն ունի համալսարանում Ռուսաց լեզվի որպես օտարի ուսուցման տեսության և մեթոդաբանության համար:

Վերոնշյալ դիտարկումները թույլ են տալիս պնդել, որ ներկայացված ատենախոսությունը համապատասխանում է ՀՀ ԲԿԳԿ-ի գիտական աստիճանների շնորհման կարգի 7-րդ կետի պահանջներին և Ալլա Ալեքսեյի Ռուդենկոն արժանի է իր հայցած ԺԳ.00.02 թվանիշով «Դասավանդման և ուսուցման մեթոդիկա (ռուսաց լեզու)» մասնագիտությամբ մանկավարժական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանին:

Նիստին մասնակցել են մ.գ.թ., դոցենտներ Վ. Սաֆյանը, Լ. Ղուկասյանը, Լ. Մադենյանը, Թ. Մելիքյանը, Օֆ. Հարոյանը, Մ. Հարությունյանը, Լ. Տոնոյանը, Լ. Հակոբյանը, Ն. Ադամյանը, Ն. Գրիգորյանը, բ.գ.թ., դոցենտներ Ա. Գարեգինյանը, Ա. Հովհաննիսյանը, Կ. Սուքիասյանը, Հ. Իսահակյանը, Լ. Գևորգյանը, մ.գ.թ., ասիստենտներ Ն. Նալբանդյանը, Մ. Ղալաչյանը, Ա. Զադոյանը:

[Handwritten signature]

H. Ziegler

[Signature]

Կ. Պետրսյան